

V R T E C.

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1882.

Leto XII.

Spomeník.

Na gôri, tam kjer siva skala
Viharjem vkljub strmi navpík,
Nekdaj je bela cerkev stala,
Nekdaj je stal visok zvoník.

Iz temne pa zvonika line
Razlegal se je zvon glasán,
Vabeč k molitvi iz doline
Pobožno ljudstvo dan na dan.

In mati sveta, mati mila,
Skrbeča mati vsem stvarém;
Tam gori blagor je delila
S premilestno roko ljudém.

Nihče, nihče se iz dolíne
Zamán tjá gori ni podal,
Nihče zamán za bolečine
Pri njej utéhe ni iskal.

Prišli pa so, oj, burni časi,
Prišel v deželo je Turčin;
Tedaj pa zvóna mili glasi
Umóknili so vrh pečín. —

Tedaj je cerkev tam razpála,
Tedaj razpál je tam zvoník; —
Oj siva skala, siva skala,
Ti burnih časov spomeník!

S. Magolič.

Ranjeni vojak in njegova oporoka.

Strašna je beseda „vojska,“ katera nam večkrat tisoč in tisoč ljudi pobere, mesta in vasi pokonča ter vse poljske pridelke uniči. Da-si je vojska nekaj zelo hudega, vendar je potrebna takrat, kadar se nam je boriti za vero, cesarja in domovino. V hudih in dolgotrajnih vojskah obvarovali smo si našo sv. vero, obvarovali slavni cesarski habsburški dom in našo domovino. Vsak človek mora biti vsak čas pripravljen, da prime za

orožje, kadar ga kliče dolžnost. A tudi že po samej cesarskeji postavi dolžan je vsak mladenič, kadar je v 20. letu svoje dôbe, da stopi v cesarsko vojsko, ako je zdrav in dosti krepák. Vojaški stan je časten stan, in marsikdo je ves čas svojega življenja vojak ter je vselej vesel, kadar mu je treba pokazati hrabrost za vero, cesarja in domovino.

* * *

Tudi Kozarčevega Jožeta so vzeli v vojake. Bil je Jože zdrav in krepák mladenič, kakeršnih je malo pri vojaci. Kadar so drugi fantje jokali, zvedši, da so vzeti k vojakom, veselo je naš Kozarčev Jože po vási ukal, da se je daleč na vse kraje razlegalo. Smijal se je svojim malosrčnim továrišem ter jim večkrat dejal: „Ali vas ní sram, da imate tako malo poguma? Ali ne veste, kako čestita naloga je biti vojak, in užé stari Rimljani so rekli, da je sladko umreti za domovino? Mar ne veste, koliko vojakov je svetnikov v nebesih? In tudi naš presvitli cesar so sam vojak ter se ne ustrašijo, kadar je treba iti nad sovražnika naše domovine.“

Tako je znal Kozarčev Jože tolažiti svoje továriše, kadar jim je nedostajalo srca in poguma. Vsi so ga radi imeli.

Samo jedno je bilo, kar je tudi našega Jožeta večkrat razžalostilo; bila je to misel na njegovo mater, katero je domá zapustil staro in slabotno, ko je odšel v vojake. Mati je bila njegovo jedino veselje, njegov jedini up in njegova jedina tolažba. Kadar koli je imel časa, sedel je kam v kot ter jim pisal list in če ga je kak továriš vprašal, kaj dela, rekel mu je: S svojo ljubo materjo se pogovarjam. To mu je bil vselej najljubši posel. Očeta vže davno ní imel živega, ali njegovo podobo je vedno nosil pri sebi. Bila je to jedina očetova podoba, katero so mati imeli, in ko je Jože k vojakom odhajal, dala mu jo je mati, rekoč: „Nà, Jože, ker te jaz ne morem izpremljati po širocem svetu, izpremlja naj te ta očetova podoba. Spoštuj jo kakor največjo svetinjo, in če bi te utegnila zadeti sovražnikova roka, predno jaz umerjem, in bi videl, da ti je umreti, stori saj to, da ta podobica, jedini spomin na tvojega rajncega očeta zopet meni pride v roke.“ Te besede dobre matere so bile Jožetu vedno pred očmi in vsi njegovi továriši so znali za to podobo, ker vsak večer, ko se je legel počivat, dejal je: „Ako me Bog to noč pokliče k sebi, pošljite továriši, mojej materi to podobico mojega očeta, ki me tako zvesto izpremlja po vseh potih težavnega življenja!“ Nekateri njegovi továriši so se smijali tej njegoveji nedolžnej želji, ali še več jih je bilo, katerim se je ta Jožetova želja dopadla in so ravno v tej Jožetoveji želji spoznali plemenitost njegovega srcá in ga zaradi tega tudi zeló čestili in ljubili.

* * *

Nekoliko let pozneje je razsajala zeló huda vojska. Tudi Kozarčev Jože je moral iti proti sovražnikom, kateri so pridrli v dežele njegovega cesarja ter povsod vsiljevali novo vero in pretfli ljudstvo čisto potujčiti. Topovi so grmeli, od dima drug drugzega niti videl ní, kri je curkoma tekla po zemlji in hrabri vojaki so padali na jednej in drugeji strani kakor padajo snopovi na polji, kadar huda burja razsaja. In glejte — neusmiljene osode — sovražna

krogla zadene tudi našega Jožeta; ves v krvi vzdihoval je pri necem grmu kraj ceste, dokler nista prišla dva neznana mu vojaka ter ga odnesla v bližnji gozdič, da pride vojaški voz ponj in ga odpelje v bôlnico. Tukaj pod nekim hrastom ugleda človeka, starega čestitljivega vojaka ter ga prosi naj bi samo nekoliko njegovih besed poslušal.

Stari vojak reče prijazno Jožetu, naj mu razedene svoje želje, in Jože mu z blede in krvavo roko podá podobico svojega rajnega očeta ter ga s solznimi očmi prosi, naj bi to podobico hranil, in če on umerje, naj bi jo

poslal njegovej materi. Stari vojak vidno ganen, vzame podobico ter si zapiše ime Jožetovo in njegove matere. Potem mu podá roko in mu obljubi, da bode natanko izpolnil njegovo željo.

* * *

Preteklo je več mesecev, odkar je Jožeta zadela ta huda osoda. Rana se mu je bila zacelila in zdravniki so rekli, da bode Jože ozdravel in ne bode za njegovo zdravje nevarnih nasledkov.

Jože se je uže toliko opomogel, da je hodil po bolniškem vrtu in premišljeval, kdaj in kako bode zopet svoje ljubljene materi pisal. Najbolj ga je skrbela podobica njegovega očeta, katere pač ne bode mogel poslati materi, ker človeka, kateremu jo je bil izročil, pozneje nikoli videl ni.

Neko nedeljo pride v bôlnico zapoved, da se mora Jože Kozarec jutri v ponedeljek ob 9. uri zjutraj pred generala postaviti. Jože ni mogel niti misliti, kaj mu hoče general, saj se še nikoli ni s tako imenitnim gospodom pogovarjal, a krivega se tudi ničesar ni čutil. Vso noč ni zatisnil očesa, ali ne od strahú — kajti strahú ni bil vaju — marveč le od radovednosti, kaj se bode zgodilo z njim.

Druzega jutra točno ob 9. uri pride Kozarčev Jože pred generala, kateri ga prav prijazno sprejme.

„Vi ste bili, Kozarec moj ljubi, hudo ranjeni in ste v ónem trenutku izročili nekemu gospodu podobo svojega rajncega očeta, proseč ga, da bi jo poslal vašej materi?“ vpraša prijazno general.

„Takó je, premilostivi gospod general,“ odgovori ponižno Kozarčev Jože, „a mislil nisem takrat, da bodem še kdaj plemenito lice prevzvišenega gospoda generala gledal.“

„Ta podoba vašega očeta je tukaj,“ reče general, „vašo mater bode gotovo bolj veselilo, ako jej podobo vi sami prinesete, nego da jo dobi od kakega tujega človeka.“ Pri teh besedah podá general Jožetu podobo, ki je bila zavita in povezana v papir.

Jože ni vedel, kaj bi rekel. Od veselja je zajokal kakor otrok ter ves ganen poljubil generalu roko.

„Gospod, kateremu ste podobo izročili, bil je svitli nadvojvoda N., bratranec presvitlega cesarja, ki je takrat v ónem kraji nadziral našo vojsko....

Jože ni vedel, ali čuje ali spi...

„Ob enem je dobri nadvojvoda skrbel tudi za to, da bodete kakor ranjen vojak preskrbljeni in tudi svojej dobrej materi lahko pomagali. Idite tedaj, dobri moj vojak in ohranite vedno to plemenito srce, katero vam bije v prsih.“

Ves osupel Kozarčev Jože ni vedel, kako se je od generala poslovil in kako se je vrnil zopet v bólnico. Kadar razveže papir, v katerem je bila podoba zavita, pade deset velikih cekinov pred njega, kakeršnih še nikoli ni videl.

Vse je strmeló v bólnici nad tem dogodkom, vse je čestitalo Jožetu na tej velikej sreči.

Za nekoliko dni pride na bolniško vodstvo sledeči ukaz:

„V imenu presvitlega nadvojvode N. se ima Jože Kozarec, kakor hitro okréva, stalno namestiti v vojaške pisarnici za pisarja s stalno mesečno plačo.“

Veselja matere, ko je vse to slišala, in pozneje k svojemu sinu Jožetu sama prišla ter pri njem do svoje smrti zadovoljno živela, moje pero opisati ne more.

Lj. T.

—*—

Pri podrtem mlínu.

ripravlja joča se nevihta mi je velela poiskati si vedrišča.

Daleč na okolo ni bilo videti ne strehe ne zvonika. Le lesena kočá je samevala ob potu, postavljena ob bregu pod bēzgóvim grmovjem. Dim se je vlačil iz votline, narejene v slamnatej strehi. Od hišice naprej ob vodi so bile sledi mlina, ki je moral nekđaj tukaj stati: mlinsk kamen, veliko leseno kolo, prelomljeni žlebovi itd.

Ko sem stopil preko praga, čula je to ženica, ki je rezala korun v krlhje pri ognjišči. Obrnila je svoj obraz proti meni, z levico držeč kos koruna, z desnico pa nožiček. Stopil sem bliže k njej in videč njene malo osupéle, vprašajoče oči, pregovoril sem: „Nevihta se dela, mati; ne bi li se dalo pri vas prevedriti?“

Z očmi je urno švignila po meni. A tudi jaz sem jej pogledal bistreje v obraz. Njeno lice je bilo ozko in rudečkasto, a takisto, kakor da bi kri v

malih nitkah in kapljicah, rekši strjena, bila za kožo in sicer takó, da je ne prežene niti burja niti mrzla voda. Bil je sicer ves obraz majhen, zaokrožen, suhljât, to in dvoje rujavih, prijaznih, milih oči me je spominjalo taščice, óne miroljubne, krotke ptice.

„Lehko ostanete; ali če nevihta ne preneha, ne vem, kje bi prenočili.“

„Ne skrbite; ležem po klopi ali pa se zarijem v senó.“

V izbi na klop poleg peči sem raztovoril svoje breme: palico, pipo in zveženj, v katerem sem nosil nekaj perila. Potem sem bil takój zunaj na planem; kajti moje veselje je gledati na nebó, kadar se po njem togotí in razsaja huda ura.

Na vsem zahódu se je razlival črnkast, hudouren oblak, kakor motna reka, kadar udari čez breg po polji. Po njem je plahutalo in skakljalo svetlicanje in cik-cakasti lanci bliskov so po dolgem presekávali oblačno nebó. Votel gróm je pribobneval z daleka, zdaj močno, zdaj zopet kakor šum gozda, pripogibajočega svoje visoke vrhove. Od tega mračnega oblaka, ki je zakrival solnčne žarke, potezal se je drug, temnosiv oblak v podobi ogromne roke po sivo-modrem oblaku. Nad glavo in dalje proti vzhodu so čumeli oblaki, kakršne navadno slikajo pri „Marijinem vnebohodu.“ Med temi, kodrastej volni podobnimi oblaki je blestélo nebó, jasno in modro, kakor človeško oko izpod velicih obrvi. Drevje je molčalo, potem vršelo in šumelo takó, da bi lahko tudi slepec iz ónega šopota si prorokoval bližajočo se plóho.

Po stezi ónkraj pota je pritekel deček z jerbašekom plevela na glavi. Otročje veselo je kričal: „dèž! dèž! dèž!“ a mene ugledavši je umolknil.

Z nova se je potegnil blisk v curku, zagrmelo je in redke, težke kaplje so mi padale na roko, na cesto v prah, v potok krožeč površino.

Podal sem se v izbo. Prijeten vrhov dim, ki je imel tolažiti razljučene oblake, dišal je med lesenimi, črnikašnimi stenami. Pri svečlu blisk se je videla mizica v kotu, nad njo na steklo risane podobe svetnikov, na steni poleg peči je visel sklednik, pod njim pa žličnik, izrezan iz lesá.

„Očeta še ni; sedíva k večerji, pustila jim bodem!“ rekla je mati prinesši skledico v oblicah kuhanega koruna na mizo. Vabila je tudi mene k mizi; izgovarjal sem se, da nisem gladen. Na drug poklic sem prisedel, z hrbtom k okenci obrnen.

* Molcé smo večerjali. Pri svitu svetilnice sem opazoval njíju. Če primera matere s skrbljivo taščico veljá, prav lahko primerjamo dečka s ptičkom, ki je užé izpeljan in si na pol užé sam išče hrane, na pol se še daje pitat. Bil je prava materina podoba: lice okroglo, rudeče nadahнено, prelubeznjive rujavkaste oči in prelepo belo čelo pod kostanjevimi lasmi.

„Od kod ste danes prišli?“ vpraša mati, obrnivši se k meni.

„Od Brezovice!“

„Kakó to, da hodite okrog?“

„Študent sem, pa mi je domá dolg čas bilo, zato sem se na pot podal.“

„Pa hodite sami?“

„Sam.“

Po večerji je mati s prižgano trsko odšlá v kuhinjo. Z dečkom sva ostala v izbi. On je luščil fižol, sedéč na stolci, pred sabo imajoč košaro z locanjem. Jaz sem legel po klopi, oprši glavo ob roko. Dež je plohal zunaj

izpremljan od grôma in bliska. Debele kaplje so priletavale na okenca in se tam razpršivale. Da-si je izba imela lesen strop, čuti je vender le bilo, kakó je dež padal na slamnat krov in vzbujal óno prijetno godbo, pod katere uplivom sem časi ležal domá na sénu, ne vedóč ali bi bilo prijetneje zaspati, ali poslušati to nepretrgano tek-tekanje nad glavo.

Za trenotek se mi je stožilo po dómu.

„Deček, kakó je tebi imé?“ izpregovoril sem.

Deček je pobésil oči k tlam in pohlevno odgovoril:

„Mihec.“

„Kje so tvoj oče, Mihec, da jih ní domá?“

„S Krošljem so šli, pomagat mu vozit les?“

„Se bojiš, če ne bodo prišli?“

Deček je malo pomolčal.

„O nič, saj pridejo gotovo.“

Začulo se je otročje vékanje izza vrat, ki so vodila v čumnato. Jaz sem ponehal svoj pogovor z dečkom in uprl oči v strop, po katerem je luč risala bele pege in poteze. Iz plohanja padajoče in iz šopota potekajoče se vode so se oglasili človeški glasovi, kratki, zapovedovalni, topôt konjskih kopit, brluzganje koles po mlakužnatem poti. Deček je pojenjal luščiti, prislušival, potem odprl vrata in zavpil: „Mati, zdaj gredó oče!“

Mati je prišla v sobo in odprla okence, gledajoče na pot. Pomolila je glavo skozi in poslušala. Razni glasovi, poprej nejasni, bili so zdaj popolnem razločni.

Čul se je voznikov „ê-ha!“ in voz je obstal.

Krepki, močni koraki so se zaslišali v veži, utihnili za trenotek pred izbinimi vrati. Sledil je pritisk roke na ključanico, duri so se odprle in vstopil je visok, plečât môž z dolgim, resnim licem in z brkami pod nosom, nesoč na rokah breme, zavito v suknjo.

Vrgel je nagel, bister pogled name, potem položil breme pazljivo na prednjo klop poleg peči in dejal: „Matevž se je malo pobil, ko se je nama voz zvrnil.“

Nato je odkorakal iz sobe.

Takój je postavila gospodinja svetilnico, s katero je poprej namerjala iti svetiti, na mizo, odgrnila suknjo z ónim prestrašenim pogledom, v katerem se bere slutnja grozne nesreče, zedinjena s prošnjo, naj bi ne bilo vsaj najhujšega.

Vstal sem. Na klopi se je pokazal obraz zabúhel in otekel, oči so bile napete in s krvjo zatečene, nepremične, mrtve. Ostalo truplo je bilo še prikrito s suknjo.

„Matevž, ali te hudo boli?“ vprašala je mati s tugopolnim glasom, tresóč ga lahno za ramení.

Nič odgovora, nobenega gibljeja.

„Mati, ali so oče mrtvi?“ vprašal je deček s solzami v očéh.

Za trenotek je zavladala nemotena tišina. Le glas oddrdravajočega voza se je slišal.

Sledil je britek, obupavajoč klik materin. Takój za njo je zahtel deček.

Skozi odprto okence je pihnil hladni sever in ugasnil luč na mizi. Dežá ni bilo slišati več.

Ostavil sem izbo bède in tuge in ubral svoj pot naprej.

Nevihata se je vlekla proti zapádu: tam je bilo nebó temno-oblačno, blede bliskanje je bilo zametno ter pojenjajoč, počasen gróm. Sever je v svojem kotu užé jasní, trgal oblake in kazal temno-modro nebó s posameznimi, drhtečimi zvezdami. Po poti in ob poti je šumela voda in raz vej se je vsipal tam obvesevši dež. Od hišice so prihajali nekaj časa tožni glasovi: tožba matere, jok dečkov in vek vzdramljenega otročiča, dokler tudi to ni utihnilo.

Jos. Gradáčan.

Angel.

(Po Andersenu pr. I. T.)

Kadar koli umerje kak dober otrok na zemlji, vselej stopi angel božji iz nebes, vzame otroka v naročje in ga odnese v nebeske dvorane k dobremu nebeškemu očetu. Med potjo v nebesa nabere angel toliko cvetic, kolikor jih more držati v roki ter jih nese k dobremu Bogu, da bi v sijajnih nebeskih dvoranh lepše cvetele, nego li so cvetele tukaj na zemlji.

Bila je temna noč in vse tiho po zemlji, ko je nesel angel necega dobrega otroka v svitla nebesa. Plavajoč nad grobom, ugledal je angel v nekej ozkej ulici kúp zemlje, a na zemlji cvetlično posodo, v katerej je bila velika poljska, ovenela cvetica. „To cvetico vzameva s seboj, in med potjó ti hočem nekoliko več povedati o njej,“ reče angel.

Vzdignivši se v zrak, jame angel otroku tako-le pripovedovati:

„V ónej ozkej ulici prebival je v temnej kléti ubog deček. Od prvega leta je bil vedno bolan in naposled je tako ohrómel, da ni mogel drugače po ónej žalostnej sobi nego opirajoč se o brglah. Bilo je po leti, ko so vsaki dan po pol ure padali solčni žarki v temno zaduhlo klet. Deček jih je radostno gledal, ali iz zaduhle kléti ni mogel nikamor. — Tudi gozda ni še nikoli videl, nego samó zelene vejice, katere mu je prinesel sosedov sin. Poleg teh zelenih vejic je spal in sanjal, kako po njih veselo skačejo in pojó mile ptičice. — Necega dne mu prinesó otroci tudi cvetic, in med njimi jedno lepo s korenino. To cvetico vsadi v prsteno posodo in jo dene na okno. Cvetica je lepo rastla ter je bila vsako leto polna najlepšega cvetja. Bila je bolnemu dečku cvetličnik na zemlji. Zalival jo je in pazil, da jo vsak žarek zlatea solnea ogreje. Cvetica je bila tolažba njegovim solzicam, njegovim bolečinam; vedno je sedel pri njej in jo gledal. — Cvetica je njemu cvetela ter mu bila jedina lepota in radost, katero je poznal tukaj na zemlji. — Kadar ga je ljubi Bog poklical k sebi v svitla nebesa in je umiral na bornej posteljici, obrnil se je k svojej milej cvetici, da bi jo še jedenkrat videl in slovo vzel od nje. Umrl je, a cvetica je ostala pozabljena in zapuščena vse leto na oknu. Zvenela in posušila se je, in ljudjé so jo vrgli na oni kúp zemlje. — Zatorej sva vzela tudi to cvetico s seboj, ker je, kakor sem ti povedal, bolj veselila onega dečka, nego najlepši in največji cvetličnik na zemlji. Poglej jo!“

Otrok je čudeč se gledal angela ter mu naposled rekel: „In kako ti vse to tako natančno znaš? Kdo ti je vse to povedal? Ali si morda vse to med angeli slišal?“

„Jaz to vem,“ odgovori angel, „ker sem jaz sam bil oni siromašni in bolni deček, ki je bil hróm. Jaz tudi zdaj še poznam svojo ljubo cvetico.“

Otrok zdaj še bolj pogleda angela in vidi, kako je lepega, milega in veselega lica; v istem času dospeta v dvorane nebeskega Očeta, kjer je nepopisno veselje, radost in zadovoljnost. Dobri Bog poljubi mrtvega otroka, in otrok se takoj izpremeni v angela, ter leti z drugimi angeli, pevajoč čast in slavo Bogu na visokosti. — Dobri in milostivi Bog poljubi tudi ono zvenelo cvetico, in glej! tudi ona začne prepevati z angeli, ki obkrožujejo prestol božji.

Netopir.

Netopir: Čimn se me bojiš, deček moj ljubi? Ali misliš, da sem takó hudoben? Jaz ne storim nikomur nič žalega. Leteča miš, to je res nekaj čudnega; poglej me le malo bolj na tanko!

Deček: To tudi hočem. Kako čuden, rujav plašček te obdaje! Ali te kaj zebe?

Netopir: Res je, da ne strpim mraza; zatoorej prespím vso zimo. A rujavega plaščeka, ki me obdaje, nimam, da bi me grèl, nego služi mi v letanje. Ta plašček sti moji kreluti, ki ju s prednjima udoma in prsti razpnem ter potlej kakor ptiček lahko letim.

Deček: To je čudno! Zakaj pa ne tekaš kakor miška in se ne skrivaš v luknjice, marveč obešaš se tù gori na tramove. Le glej, da mi doli ne padeš!

Netopir: Ljubi moj! Hoditi in tekati kakor miška ne morem; in če padem na zemljo, vzdignem se le z veliko težavo; zatoorej se obešam na tramove. Da bi doli padel, tega se ne bojim; le poglej moje ostre krempeljce na zadnjih nogah, s temi se čvrsto poprimem ter tako viseč spim po ves dan, najrajši na podstrešji, v cerkvenih zvonikih, v duplih, dimnikih in drugih tacihi temnih krajih. Daleč tam v vzhodnej Indiji imam strijce, ki so mnogo večji od mene, in je imenujejo ondu — leteče pse; ti visé ob dnevi po vejah košatih dreves, in človek bi iz daleč mislil, da so to kaki velikanski posušeni sadovi. Ti imajo gotovo prijetnejše nego li jaz v temnih in z dimom napolnenih dimnikih.

Deček: Ali nisi nikoli gladen, ker vedno tù gori na tramovih visiš in spiš?

Netopir: To je, da sem večkrat gladen; ali jaz nimam nikoli kosila o póludne, nego vselej o večernem mraku. Kadar se stemí, razproستم svoji kreluti, raztegnem rep, poženem se in vzletim. Zibajoč se po zraku, lovim si hrostov, nočnih metuljev in mušic, katere uže iz daleč čujem po zraku brnèti.

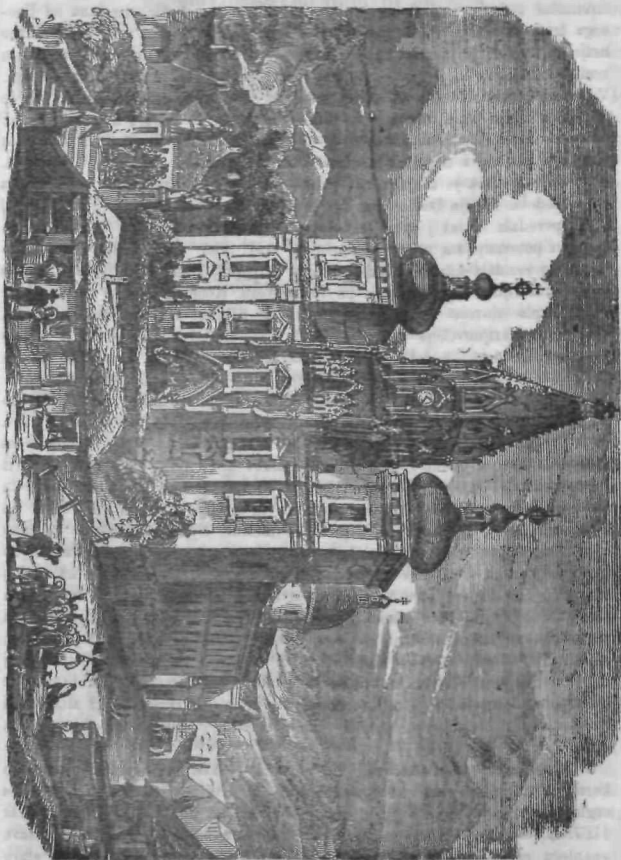
Deček: Želim, da bi ti hrosti, metulji in drugi taki žužki prav dobro teknilí ter bi jih mnogo mnogo pobral, ker nam delajo kvaro po vrtéh in poljih.

Netopir: To tudi storim, ker sem skoraj vedno gladen in tudi mnogo sném.

Deček: Vidim, da si koristen in tudi jaz ti ne storim nič žalega.

Romarska cerkev v Marijnem Célji.

Ní ga v vsem avstrijskem cesarstvu kraja, kateri bi bil v vérskem obziru tako sloveč, kakor je Maríjno Célje. Užé stoletja prihajajo tu sém romarji iz najdaljših krajev, da bi si v prelepem Maríjnem hramu izprosili pomoči in tolažbe božje. Obsirnejši popis Maríjnega Célja

prinesel je „Vrtec“ užé 1880. leta na 105. strani, a danes naj vam podá še podobo najslávnejše cerkve matere božje, ki stoji na tem svetem kraji. Pred osemsto leti ni bilo na tem kraji družega nego sami temni gozdi. Pobožni Ot VII., opát samostana sv. Lamberta na Štírskem, ki je bil zeló skrben pastir svojim raztresenim ovčicám, poslal je 1157. l. jednega svojih duhovnikov tudi v Maríjno Célje, da bi ondotne gozdne prebivalce podučeval v svetej veri. Ta sveti mož, o katerem zgodovina molčí, napravil si je z desák siromašno kôčo, v katerej mu je bila podoba matere božje, izrezana od lipo-vega lesa, najdražja. Pred to podobo je duhovnik vsak dan vršil sveto službo božjo in pobožno ljudstvo se je zbiralo v velikem številu okolo njega in molilo k Mariji, ki je vže od nekda največja tolažba in pomoč kristjanom. V mnogobrojnih čudežih, ki so se godili na tem kraji, in milostih, ki jih je Marija na tem kraji delila vérnikom, slišalo se je kmalu daleč na okolo. Moravski grof Vladislav (Nemci so mu dejali Enrik) in njegova žena sta takó zeló obolela v nogah, da jima zdravniki nikakor niso mogli pomagati. Neko noč se jima je sanjalo, naj potujeta v gorenje Štírsko, naj ondu molita pred podobo Marije Device in naj sezidata kapelo. Družega jutra sta si sanje povedala in takój sklenila potovati v Maríjno Célje. Po dolgem in težavnem potovanji sta prišla na omenjeni kraj, kjer sta popolno zdravje zadobila in sezidala kámneno kapelo, kjer je poprej stala samó lesena. Od te dóbe je Maríjno Célje zaslovélo po vsem svetu. Koče in hiše so začeli ljudje zidati okolo sloveče kapele in 1342. leta je Albreht II., s priímkom Modri, povzdignil Maríjno Célje v trg. Ljudevit I., kralj Ogerski, prezidal je kapelo v cerkev. Sedanja podoba je dobila cerkev leta 1700, in je bila po požaru 1827. leta popolnem prenovljena. Maríjno Célje je prestalo mnogo nesreč. Leta 1474. pogorel je ves trg, samó 3 hiše so bile ostale. Leta 1529. so Turki trg zažgali; 1566. l. je bil zopet velik ogenj, ki je vpepelil 37 hiš. V letih 1798. in 1800. je ogenj velik del trga pokončal. Najhujši udarec za Maríjno Célje pa je bil v noči Vseh Svetnikov 1827. leta. To noč je grozovit ogenj pokončal 120 hiš in tudi cerkev je pri tem požaru izgubila zvonike in streho. Sedanja cerkev je jedna največjih in najlepših romarskih cerkev na Štírskem. Dolga je 89, a široka preko 30 metrov. Njeno razkrižje je venčano s ponosno kuplo, in cerkvena višava je kaj lepo primerna širjavi. Razdeljeno je to velikansko svetišče v tri ladije; a ob stranéh je opasuje še na vsakej strani po šest kapél, med katerimi se dvígujejo stranski kori. Altarjev ima cerkev vseh skupaj 15; dvanajst je stranskih, dva sta vélika in jeden stoji visoko zgoraj nad žagradom ob evangelijskej strani vélikega altarja. Pravi véliki altar Marije Device stoji ob sredi cerkve v prosto stoječej zidanej kapélíci. Koliko se vidi na njem in okolo njega zlateníne, srebrníne in drugih dragocenosti, tega nihče popisati ne more. — Drugi véliki altar stoji na navadnem mestu v presvetišči. Tudi ta altar odlikuje obíla in bogata oprava.

Orgel ima cerkev dvoje manjših ob sredi cerkve na nasprotnih stranskih korih, in pa vélike orgle na glavnem koru, ki so v resnici orjaško delo. Te orgle imajo 38 izpremenov in 3 klavijature. Izdelal jih je neki Sommerholzer 1737. l. — Zvonike ima cerkev tri. Stranska zvonika služita le v olepšavo vnanjega cerkvenega lica, a srednji, dokaj višji, ostanek je prejšnje stare

cerkve ter ima streho gotiške oblike. V tem zvoniku visi sedem zvonov, ki so bili 1830. l. od zvonarja Gugg-a na Saleburškem vltiti, ter kažejo, koliko so storile radodarne roke pobožnih vérníkov na tem svetem kraju Mariji v čast in slavo.

I. T.

Zgodovinsko - mestopisni obrazci.

(Spisuje P. F. H.)

VIII. Novomesto.

Kakih 70 kilom. proti jugovzhodu od Ljubljane stoji ob cesti, ki drži na Hrvatsko, največje mesto na Dolenjskem — Novomesto ali Rudolfovo. Sezidano je ob hólmcí na levem bregu Krke, ki ga obliva v pólukrogu ter daje tako mestu podobo pólotoka. Mnogi rodovitni in s trtami obraščeni hólmcí s prijaznimi seli in belimi cerkvami dajó kaj prijetno lice okolici, katero proti jugovzhodu oklepajo precej visoki Gorjanci znižujoč se polagoma proti Krki.

Kakor drugim mestom takó se tudi Novomestu prilastuje velika starodavnost. Valvazor pripoveduje, kakor so mu sporočili „mestni očetje,“ sklicovaje se na neko staro Koroško kroniko, da je stalo tu že za časa Rimljanov mogočno mesto „Nova“ ali „Neostaziji.“ Za časa rimskega cesarja Decija je bila bajé tu rimska posadka, ki je napadla Gotskega kralja Kniva (Chnimhiaga), ki se je pomikal po Savskeji in Krškeji dolini proti Hrvatskeji, premagala ga ter podila preko Bosne do Nikopola. — Ko je drl 451. leta hunski kralj Atila preko Štirске proti Emoni, oblegal je njegov brat z manjšim krdelom Hunov to staro rimsko mesto ter ga hudo stiskal, a ni ga obvladal. Ko je pa Atila razrušil in pokončal Emono, združil se je z bratovo četo ter tudi to mesto pokončal. Tudi se pripoveduje, da je imel tu svoj dvor kralj vzhodnih Gotov Ditrih ali Teodorik Bernski, in da se je mesto razprostiralo do pogorja, kjer stoji Hmeljniški grad. — Razumé se, da je to le ljudska pravljica, kajti ne nahaja se nikakov sled, da bi bilo v tej okolici stalo kako staro rimsko mesto. Ker so pa imeli Rimljani že za časa cesarja Avgusta sedanje Kranjsko v svojej oblasti ter so v 4. stoletji bolj nego kedaj utrjevali meje proti navalu selijočih se narodov, mogoče je, da so si na tem kraju kot prehodišči postavili kako neznatno trdnjavo.

V srednjem veku je stal tu že gradiček, ki je bil last 1138. l. ustanovljenega Zatiškega samostana. Okolo tega gradiča so se tekom časa naselili ljudje in to tem raje, ker so imeli proti severu v ónih nevarnih časih varno zavetje v bližnjem že 1223. leta jako utrjenem gradu Hmeljniškem, a proti jugozahodu jih je varovala globoka Krka in jako trdni Mehovski grad. — Da so bili posestniki Mehovskega gradu že v 12. stoletji mogočni, razvidi se iz tega, da je napadel 1198. leta Albreht Mehovski Ogerskega kralja Belo, premagal ga ter si prisvojil nekaj na mejí ležečih posestev. Pozneje je bil grad Celjskih grofov. Ko so se 1515. leta spuntali kmetje po Kranjskem in razrušili mnogo gradov, dobili so tudi ta grad v pest, pometali prebivalce raz zid v dan 15. avgusta in zapalili poslopje.

Avstrijski vojvodi iz Habsburške rodovine so si prizadevali, da združijo razkosano Kranjsko v jedno celoto ter južno marko utrdé. Nadvojvoda Rudolf IV. (1360—65) si je prvi stavil ta smoter, da-si so še le njegovi nasledniki dosegli to. Zato je podpiral prošnjo Ortenburškega grofa Otona, ki je prosil cesarja Karola IV., naj mu pošlje nemških naselnikov na južno marko. Cesar je poslal 300 pregnanih, upornih družin Frankov in Tiringov. V svojej novej domovini so si postavili lesene kočé : sosedni prebivalci so jih zatorej zvali „kočarje,“ od tod imé „Kočevarji.“ Rudolf IV. si je sam iz istega uzroka prizadeval, da si prisvoji kaj posestev v južnej marki ter sezida primerno trdnjavo. V ta namen je zaménil z Zatiškim opatom Petrom svojih 26 posestev v Stepanskej vasi v Trebanskej župi (fari) in pa desetino od 81 kmetij v Šmárijí za že omenjeni gradiček in pa nekaj posestev v Ločini in Bršljinu. Lega tega kraja se mu je zdela pripravna, da postavi tu primerno trdnjavo, ki bi mu varovala ne le že pridobljena posestva nego tudi óna, katera si je mislil še pridobiti. Zategadel je postavil okolo gradiča ljudem po okolici raztrešenim bivališča ter novej naselbini podelil v dan 7. aprila 1365. leta — v ponedeljek po cvetnej nedelji — mestne pravice in zaukazal naj se novo mesto po njem imenuje „Rudolfswert“ (Rudolfovo). A narod je zval novo naselbino le „Novomesto;“ in to imé se bode v narodu tudi ohranilo, dokler bode mesto stalo. — S tem je nadvojvoda Rudolf pripomogel, da je Kranjska postala malo ne skozi celih 200 let močen jéz proti navalu Turčinov, in da so si naši prádedi v zgodovini turških vojská pridobili neminljivih zaslug za oetbo krščanske izobraženosti in vere. A Novomesto je bilo brambovcem središče in varno zavetje.

Ustanovitelj Rudolf IV. je podaril mestu raznih pravic, kakor : da je imelo glas pri stanovskih zborih, pravico sekati les v Mehovskem gozdu, pašo v kačjem Ertu ter pravico krvave sodbe in prognanstva dve uri hodá na okolo, od Krke do potokov Lešnice in Prečnice in do vasi Kamenic in Ždinjevasi. Pozneje so mestni očetje to pravico kazali s tem, da so objézdili okolico vsako leto ter streljali s topovi. Ta navada se je bila ohranila do 1808. leta. Tudi mestni grb in pečat imata podobo ustanovitelja Rudolfa IV. sedečega na žametastej blaziniči, na desnej s tremi solnci in na levej s tremi pólumeseči, držeč v desnej cesarsko jabolko s križem, v levej pa vihrajočo avstrijsko zastavo, in z vojvodskim klobukom na glavi. Imé svojega ustanovitelja je obdržalo mesto do 1783. leta. A tega leta je dobilo mesto vsled dvornega ukaza v dan 1. septembra uradno imé „Novomesto“ (Neustadt.) Leta 1865. je godovalo mesto z ljudskimi veseliciami svojo petstoletnico.

O tej priliki je presvitli cesar podelil mestu njegovo prvotno imé.

Kraj, kjer se zdaj razprostira prijazno mestice, zval se je pri „sv. Antonu v gozdu.“ Stala je namreč tu cerkvice sv. Antona puščavnika. Ker jej je bila v 17. stoletji prizidana kapelica sv. Florijana, imenovala se je pozneje sploh cerkev sv. Florijana. Za časa Francozov je bila cerkev zaprta in je služila za shrambo solí ; pozneje je bila v njej dekliška šola ; a letos se je podrla, da se na tem kraji sezida nova dekliška šola. To poslopje je bilo jedno najstarejših.

Novoustanovljeno mesto se je kmalu zeló povzdignilo. Bilo je zeló obljudeno in imovito. Trdno, močno mestno obzidje, kakor tudi trdni gradovi

po okolici so ga čuvali sovražnika. Zategadel so imeli trgovci tū svoje zaloge blagá in žita. Graničarji so dobivali tū svoje plače in druge potrebsčine; zaradi tega so tudi vojaški poveljniki in uradi v mestu bivali, kar je dajalo mestu mnogo dobička. Še večji dobiček je dajala mestu trgovina z doleno Ogersko. Vse te in jednake okolnosti so pripomogle, da se je bilo mesto jako hitro povzdignilo in razcvetelo. A žalibog le kratek čas je mesto uživalo to blagostanje. Razne nezgode so bile vzrok, da je koncem 17. stoletja malo ne popolnem oubožalo.

Mesto je bila svojina avstrijskih nadvojvodov. A tudi Celjski grofi so imeli tu obširna posestva okolo mesta, takó med drugimi tudi Mehovo in posestvo, katero je pozneje cesar Maksimilijan I. podaril kot ustanovnino novomeškemu kapitulu. Celjski grof Herman II. jih je 1421. leta zapustil svojemu sinu Frideriku. Po njegovej smrti so pripadla avstrijskim vojvodom.

V slovenskeji marki so bili Celjski grofi najmočnejši; bali se niso niti avstrijskih vojvodov. Ko se je vnel prepir med avstrijskima vojvodom Friderikom, poznejšim rimsko-nemškim cesarjem, in njegovim bratom Albrehtom zaradi razdelitve dednih dežel, vdeležila sta se tudi Celjska grofa Friderik in Ulrik prepirov. Ker ju je bil razžalil Friderik, ki ju ni bil pripoznal knezom, katero čast jima je bil podelil cesar Sigmund, pristopila sta k Albrehtovej stranki. Leta 1435. sta z vojsko napadla in oblegala mesto. A meščani so hrabro odbili vse napade in naskoke ter pomorili mnogo sovražnikov. Za to zvestobo in hrabrost je dobilo mesto pravico pečatiti uradne listine z rudečim pečatom, kar je bilo v ónih časih posebno odlikovanje.

Več nezgode nego v homatijah s Celjskimi grofi sta pa trpela mesto in okolica po krutem Turčinu osobito v letih 1429, 1469, 1492 in 1547.

Leta 1431. ali 1429. kar je bolj verjetno, prilomasti kacih 8000 turških roparjev, kaj predrznih ptičev preko Metlike proti Novomestu. Kranjski deželni glavar Ulrik Šenk Ostrviški in koroški deželni glavar Stepan grof Montfort sta bila óni čas s svojim izspremstvom ravno v Ljubljani. Ko zvé kranjski deželni glavar žalostno novico, skliče plemenitaše, da se posvetujejo, kako ustaviti se krutemu Turčinu in stiskano Novomesto rešiti iz njegovih rok. Sklenili so, da jo nemudoma udarijo na sovražnika. V naglici sta zbrala oba deželna glavarja 4000 mož, v treh dneh zagledata sovražnika pred Novomestom. Ljuto klanje se prične, zmaga omahuje, naposled vender opešajo Turki, ker so bili kristjani pogúmnejši in so njih topovi naredili divjakom mnogo kvare. Polovica Turčinov je obležala na bojišči, plén in rop je prišel našim v oblast.

Leta 1492. so pridrli Turčini zopet pred mesto ter skušali na vsak način mesto v pest dobiti; zategadel ga oblegajo in naskakujejo z vso silo; a hrabri brambovi odbijó vse napade. Turčin je moral s krvavim nosom odlaziti od mesta. Zato so po okolici toliko huje divjali. Grozne reči pripoveduje Valvazor o turškeji krutosti. Požgali so trge in vasi, razrušili bivališča; morili brezorožne može in žene, nežne otroke in sivolase starčke so nabadali na kole ob plotih ali pa butali z njimi ob zidovje, da so se možjani razlivali po tleh, pomorili so vse, kar jim je prišlo pred oči; zale in imenitnejše žene in može so pa kakor pse vezali in tirali s seboj v sužnjest. — Leta 1547. so prilomastili Turki dvakrat pred mesto, morili, požigali in pustošili po okolici. Zadnjič je bil Turčin pred mestom 1563. l. Herbert Turjaški se je tu turškeji

vojski nasproti postavil ter jo zapodil proti Kostanjevici, kjer je bila popolnem pokončana.

Večjo nezgodo nego divji Turčini so naredili mestu štiri veliki požari. Leta 1574. je pustno noč ogenj vpepelil celo mesto; samo nekaj bolj oddaljenih poslopij je ostalo. Nekaj let pozneje (1583) so pogorela še ta poslopja z ónimi vred, ki so se bila novič postavila. Leta 1605. je zgorelo v mestu nad 60 hiš, in 1664. l. je mesto drugič do čistega pokončal ogenj. O tem požari je pogorel tudi frančiškanski samostan s cerkvijo, v katerej se je pokvarilo mnogo starijskih spomenikov.

Tudi kuga je mestu mnogo škode naredila. Leta 1578., posebno pa še 1590. l. je pobrala ta strašna šiba božja toliko meščanov, da je bilo po mestu videti, kakor bi bilo vse izmrlo; po trgu je vzrastla tako velika trava, da bi se bila lahko kosila. Vsaj tako poročajo stari kronisti. Tudi 1625. leta je pomorila kuga nad 400 ljudi.

(Konec prihodnjic.)

—*—

Vrh hruškovega drevesa.

Ni li jesen prijetna? Jesen s kozolci polnimi zlate pšenice in srebrne rži, bagréne ajde in dišeče detelje? Jesen s požetimi njivami, kjer plahi zajec bega po rónem plevelu ob jutranjej zóri? Jesen s svojimi gozdi, ki se v njih mračno jelševje loči od rumeneče bukve in breze? Jesen na sadnem vrtu, kjer plod pri plodu zori, rumení, rdí, líči se in loči od listja rumeno nadahnenega od diha jeseni? Dà, sadni vrt, koliko srečnih dni smo preživelí pod tvojo blagodejno senco! In koliko let, v katerih duša-golobica ni znala za žal niti bó! Ali dnevi jasne sreče so prešli, in ostane spomin, lep spomin na óne prijazne dneve!

Pravo življenje na sadnem vrtu se je pričelo nam otrokom še le tedaj, ko je kosčeva neusmiljena kosa nežno otavo položila v redovke in ko so grablje vele brke pobrisale gladkim dolinam raz lice. Zdaj smo se spravili otroci in z vrtov više ležećih valili na tla poletela jabolka in hruške po bregu v dolino, kjer smo jih potem skladali v kupce, nadevali v škundre in nosili domóv. Ali preobilo dela je čakalo šibkih rok, kadar so hlapci na ramah prenašali lestev od drevesa do drevesa, spenjali se v vrh in od tam sipali pisanih plódv težak roj. Uže samosrajčnika me je gnalo plaziti se na drevo in samozadovoljno sem čepél na veji, kadar se mi je posrećilo splaziti se tako visoko, kamor lahko doseže pes postavivši se na zadnji nogi. No, ko smo dobili hlače in mogli plezati po golem deblu do prvih vej in od ondot po vejah okolo debla v vis, tedaj je veselje vzkípélo. In v resnici, preprijetno je čepeti vrhu visocega drevesa!

Védi, ti si mlad, živ, okreten, vesel življenja in sam sebe vesel. Sediš vrhu drevesa, gologlav, saj se je klobuk zapél ob vejico, zletel malo na stran in potem se vrtil zaletujoč se ob veje proti tlom. Veter popihne poigrá se s tvojimi lasmi laskavo in ljubko, zlije se skozi odpeto srajco (odpela se ti je samolastno, ko si plezal gori) po znojnem truplu in te prijetno boža. Ti sediš in gledaš S teboj jednake visokosti je cerkveni zvonik

videti, smijoč se in kimajoč pozdravljaš srboritega petelina, zavrtivšega se proti tebi. Krog zvonika se razprostira pokopališče, zablesti ti nasproti križ, ki pod njim spava tvoj otec, tvoj sladki bratec, predobra tvoja sestra Prijazni obrazi ti leté mimo duha in solza ti sili v oko . . . Obrni ga proč: poglej tam nad grapo domači temni gozd, glej, kragulj se vrti tam nad pašnikom, vozi se, vozi veličastno, spušča se v niz, a potlej zopet k višku ter vozi se, vozi po vzduhu Za gozdom vstajajo griči, malo sinèč a zadaj za njimi se pomaljšajo goré odete z višnjelkasto-sivo tančico Veselo ti je vrhu. Ponosno ti tolče srce v prsih, ko z visočine zreš na kmetiča gomazečega z vozom po poti globoko pod teboj. Radostno vpiraš oko na belo, domačo hišo, ki po njej žarko solnce razobeša svitlejše in temnejše preproge. Po strehi pohajkuje tropa golobov; obstajajo, malo pogolèe in — sfrèé. Glej, svisnili so mimo tebe, za perot bi lahko jednega zgrabil . . . A to žgoljenje okolo tebe: zdaj spredaj, zdaj zadaj, zdaj uprav nad glavo? Ne vidiš li, kako pluje še više od tebe, ravno kar je prestrigla ta tropa kolobar modrega dima, nabirajočega se nad rodno ti hišo, glej, švignila je nizko ob polji in zopet vznese se Oj neumorne, prijazne lastavice! Ne ostavljajte nas, slamnatih naših krovov, našega uboštva in radosti naše!

Aj, ljubko, prijetno in veličastno ti je vrhu drevesa! Pod teboj se razprostira domača zemlja, po njej hodijo znanci in če hočejo pogledati, kdo tiči ondu gori visoko, stavijo roko na čelo in dolgo zró na tebe . . . a ti se jim lahkoživo, prijazno nasmehivaš. Ondu le je tvoj mladi prijatelj, čegar srce je prirastlo k tvojemu, za plotom šumi, ne upa si na ptuj vrt, utrğaj hruško pa mu jo vrzi Letí na pošev, pade mu oj! na roko, lahko vzklikne, pobira jo tvoj prijatelj Ljubo ti je v visočini: poljublja te solnce, veterc se igra s teboj in vse na okolo je globoko, globoko pod teboj . . . Vedno bi sedel tu in zrl Kak pogled po vrtu! Na desnici se ti smejúka rujno lice jabolkovo, od levece ti ponuja hruška-soseda vejo pisanega sadja. In povsod na okrog po širocem vrtu blesté plodovi obsevani od zlatih solnčnih žarkov in senca in luč plešeti po gladkih, pokošenih tleh. Ljubko je, ljubko vrhu visocega drevesa!

Čuj, kaj je zahrúščalo v tvojem obližji? Porecelj, ki si nanj opiral desno nogo, odlomil se je in z hruščem leti na tla. Lehak mraz ti zagomazi po hrbtu in sapa poneha za trenotek. Spomniš se, da nisi v visočini domá, ko svobodna ptica, spomniš se posla svojega. Posadiš nogi na zanesljivo vejo, krepko se oprimeš vršiča, zbereš moči, potreseš, postojiš . . . kako šumi po listji, kako bobni po tleh, globoko doli po tleh

Zlezel si z drevesa, vsa tla rumené in rudé, ni prostora, kamor bi stopil Spustiš se v kraji na travnato volno, odbereš si mehko počivališče, polno hruško, in počasi srkaš njen sladki sók. Pod hruškovim drevesom pa mrgoli pobiračev, a ti oddihaš, oddihaš! —

Jos. Gradčan.

Razne stvari.

Kratkočasnice.

* Učitelj: Iz tega, kar vam sem zdaj razlagal, veste, da je zemlja okrogla in da na nasprotni strani od nas tudi ljudje prebivajo. Ako bi tedaj tukaj, kder smo zdaj mi, luknjo skozi zemljo izvrtali, kje bi prišli na dan? — Učenec: „Pri luknji.“

* Mati so očetu kos mesa shranili in ga na cinastem pladniku v peč dejali, da bi gorko ostalo. Kadar oče domov pridejo, gre hčerka v peč po meso; ali kako se začudi, ko najde meso, a pladnika ni nikjer, ker se je v vročini raztopil. Ker hčerka tega ni vedela, prinesla je meso, rekoč: „Mi imamo zelo pametno mačko, ker je očino meso pustila ter samo pladnik snedla.“

* Nek vrvar pošlje v lekarno po strupa, s katerim je nameraval podgane ostrupiti. Lekar, boječ se, da bi se vrvar ne ostrupil, ni mu hotel dati strupa. Za nekoliko dni je lekar potreboval vrvi ter pošlje po njo k istemu vrvarju, kateri je od njega hotel imeti strupa. Vrvar mu poroči, da mu vrvi ne more poslati, ker se boji, da bi se lekar ne obesil.

Prigovori.

Prave prijatelje skušamo le v nesreči.
Med pravico in krivico ni srede.
Kar se ne stori, se ne izve.
Kakor se posojuje, tako se vračuje.
Kakor si kdo postelje, tako bode ležal.
Lažniku se resnica ne verjame.
Vsacemu se svoje najlepše zdi.
Mladost je norost, starost je slabost.
Človek se uči, dokler živi.
Na vsem svetu se vse dobi.
Hiša razdeljena razpada kakor zapuščena.

Uganke.

- 1) Kje se zbira največ lisic in zajcev?
- 2) Komu je najbolj varno skrivnosti zapati?
- 3) Kdo pride za prvim človekom v cerkev?
- 4) Kaj je mački najbolj podobno?
- 5) Česa sonce nikoli ne obsije?
- 6) Kako visoko je do nebes?
- 7) Nima srca, ne preca, pa le po sveta kotra. Kaj je to?
- 8) Kaj na njivi manjka, kadar je orač že vse izgotovil in domov odšel?
- 9) Kaj je to: Norec, ki norca dela, les po lesu tolče, nima telesa in ne duše, pa le moje živino straši?
- 10) Na kaj se voznik najbolj zanaša, kadar mu konji uidejo?

(Odgovortke uganek v prihodnjem listu.)

Odgovortke uganek v 9. „Vrtčevem“ listu.

1. Iz prazne; 2. Drevó; 3. Z jezikom;
4. Kadar je nad njimi led; 5. Iz praznega;
6. Svetilnica v cerkvi; 7. Pajčevine.

Računska naloga.

Kako moraš zapisati vse številke od jedne do deset, da je vsota (suma), ako številke sošteješ, ravno sto.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Listnica. Gg.: A. A. P. na D.: Vašo povost prinesemo prihodnjic. — Devojan: Za danes ni bilo mogoče. — R. S.: Knjižica „Sreča v Nesreči“ smo dali na Dmaji vezati z elegantnimi korikami ter velja knjiga samo 60 kr. s poštno 63 kr. Prosimo, da jo priporočate v Vaših krogih.

 Vse one naše čast. gg. naročnike, kateri nam naročnine še do zdaj niso poslali, prosimo najuljudnejše, da svojo dolžnost storé, ker drugače smo primorani jim list obustaviti, ako se nam naročnina do 20. dne meseca oktobra ne doloži.

Založništvo „Vrtčevo.“

„Vrtčevo“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, šte. 9 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič.** — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.